

прокурора на стадії досудового розслідування, а також внесення відповідних змін до діючого КПК України з метою надання більших гарантій та можливості реалізації своїх прав кожною особою (заявником), яка звернулась до правоохоронного органу із заявою чи повідомлення про кримінальне правопорушення, з метою поновити свої порушенні права у межах національного законодавства.

Список бібліографічних посилань: 1. Лобойко Л. М. Щодо доцільності оскарження початку досудового розслідування. *Вісник Академії адвокатури України*. 2016. Т. 13, № 2 (36). С. 68–73. 2. Шаренко Л. С. Проблемні питання розгляду скарг на рішення, дії чи бездіяльність слідчого або прокурора. *Часопис цивільного і кримінального судочинства*. 2015. № 5 (14). С. 45. 3. Ухвали слідчих судей у справах № 563/1106/15-к, № 136/146/15-к, № 557/692/15-к // Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://reyestr.court.gov.ua> (дата звернення: 04.10.2017). 4. Стан здійснення судочинства в Україні у 2015 році: стат. 36. // Верховний Суд України: офіц. веб-сайт. URL: <http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/%28documents%29/E099D00A118D129AC22580E40048EBA9> (дата звернення: 04.10.2017). 5. Аленін Ю. П. Коментар глави 19 «Загальні положення досудового розслідування» (статті 214–222 КПК) // Кримінальний процесуальний кодекс України: наук.-практ. комент. / відп. ред.: С. В. Ківалов, С. М. Міщенко, В. Ю. Захарченко. Харків: Одисей, 2013. С. 422–440. 6. Туманянц А. Р. Окремі проблеми реалізації права на оскарження рішень дій чи бездіяльності слідчого або прокурора під час досудового розслідування. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція*. 2014. № 12, т. 2. С. 143.

Одержано 05.10.2017

УДК 343.13(477)

Тетяна Григорівна ФОМІНА,

кандидат юридичних наук,

доцент кафедри кримінального процесу

та організації досудового слідства факультету № 1

Харківського національного університету внутрішніх справ;

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-9513-1673>

ОБЧИСЛЕННЯ СТРОКУ ЗАСТОСУВАННЯ ТИМЧАСОВОГО АРЕШТУ ЯК ЗАПОБІЖНОГО ЗАХОДУ

Екстрадиція є одним із основних видів міжнародного співробітництва в межах кримінального провадження та, можливо, найбільш складним для виконання, оскільки включає в себе не лише видачу як таку, але також і сукупність заходів, направлених на її забезпечення. У контексті досліджуваного питання, слід вказати, що під час вирішення питання про екстрадицію особи до неї можливо застосування тимчасового арешту.

Тимчасовим арештом, відповідно до п. 10 ч. 1 ст. 541 КПК України, є взяття під варту особи, розшукуваної за вчинення злочину за межами України, на строк, визначений КПК України або міжнародним договором України, до отримання запиту про видачу (екстрадицію). Зауважимо, що у положеннях ч. 1 ст. 16 Європейської конвенції про видачу правопорушників 1957 р. передбачено, що у термінових випадках компетентні органи запитуючої Сторони можуть звертатися із запитом про тимчасовий арешт розшукуваної особи. Компетентні органи запитуваної Сторони вирішують це питання відповідно до свого законодавства [1]. У Конвенції про правову допомогу і правові відносини у цивільних, сімейних і кримінальних справах 1993 р. (далі – Конвенція СНД 1993 р.) не вживається термін тимчасовий арешт, але передбачено можливість взяття особи під варту або її затримка до одержання вимоги про видачу [2]. У ст. 12 Рамкового рішення Ради ЄС про європейський ордер на арешт і процедури передачі осіб між державами-членами 2002 р. зазначено, що коли особа затримана на підставі європейського ордеру на арешт, судовий орган, який виконує ордер, вирішує питання про необхідність тримання особи під вартою відповідно до права держави-члена, що виконує ордер [3].

Строк застосування тимчасового арешту, відповідно до ч. 1 ст. 583 КПК України, становить сорок діб або інший встановлений відповідним міжнародним договором України строк. Слід зазначити, що дані положення відповідають положенням ч. 4 ст. 16 Європейської конвенції про видачу правопорушників 1957 р., де визначено, що тимчасовий арешт може бути припинений, якщо, впродовж 18 днів після арешту, запитувана Сторона не отримує запиту про видачу правопорушника і необхідні документи. У будь-якому випадку цей період не може перевищувати 40 днів від дати здійснення такого арешту. Можливість тимчасового звільнення у будь-який час не виключається, однак запитувана Сторона вживає будь-яких заходів, які, на її думку, необхідні для запобігання втечі розшукуваної особи [1]. У ч. 1 ст. 62 Конвенції СНД 1993 р., якою регламентуються питання надання правової допомоги країнами СНД встановлений інший строк – один місяць [2].

Разом з тим, слід враховувати, що строк тимчасового арешту може бути встановлений міжнародним договором України. Так, наприклад, ст. 15 Договору між Україною та Федеративною Республікою Бразилія про видачу правопорушників від 21.10.2003 р. передбачено, що в термінових випадках запитуюча сторона може зробити запит про попереднє затримання особи, видача якої запитується, а також арешт предметів, пов'язаних зі злочином. Запит протягом шістдесяти днів повинен бути підтверджений належним чином обґрунтованим запитом про видачу [4].

Враховуючи те, що строк тимчасового арешту чітко визначений, виникає питання, з якого моменту його необхідно відраховувати. Вважаємо, що даний строк починає плинати не з моменту винесення ухвали слідчим суддею про застосування тимчасового арешту, а саме – з моменту затримання особи. У такому разі, слідчий суддя повинен обов'язково вказати строк дії ухвали, тобто кінцевий термін тримання особи під вартою.

Зауважимо, що у випадку коли від іноземної держави не надійшов, або несвоєчасно надійшов, запит про видачу, а максимальний строк тимчасового арешту закінчився, затримана особа підлягає негайному звільненню з-під тимчасового арешту. Разом з тим, враховуючи положення ч. 5 ст. 16 Європейської конвенції про видачу правопорушників 1957 р. та ч. 8 ст. 583 КПК України, таке звільнення не перешкоджає повторному арешту і видачі правопорушника у разі отримання в подальшому запиту про видачу.

Загалом, як свідчить узагальнення судової практики застосування тимчасового арешту до особи, яка вчинила кримінальне правопорушення за межами України, суди розглядають справи зазначеної категорії, як правило, своєчасно, у встановлений законом строк, та відповідно до вимог ст. 583 КПК України. Так, наприклад, 20.08.2017 р. до Білоцерківського міськрайонного суду надійшло клопотання прокурора про обрання запобіжного заходу у виді тимчасового арешту громадянину Французької республіки ОСОБА_4, який підозрюється у вчиненні злочинів, передбачених ст. 113-6, 113-8, 121-4, 121-5, 132-71, 113-2, 113-3, 313-8, 324-1, 324-2, 324-3, 324-4, 324-5, 324-6, 324-7 та 324-8 КК Французької республіки, перебував у міжнародному розшуку та був затриманий уповноваженими працівниками ГУ контрозвідувального захисту інтересів держави в сфері економічної безпеки СБУ 18.09.2017 р. в 16 год.50 хв. На затримання та арешт ОСОБА_4. 06.04.2017 р. паном Рене-Кро, головуючим суду Високої інстанції м. Париж, виданий Європейський ордер. Заслухавши затриманого, перевіrivши документи, що містять дані про вчинення ОСОБА_4 злочинів на території іноземної держави та щодо необхідності його затримання компетентним органом іноземної держави, документи, що підтверджують особу затриманого, суд прийшов до висновку щодо необхідності обрання щодо ОСОБА_4 запобіжного заходу у виді тимчасового арешту строком на 40 діб [5].

З урахуванням вищевикладеного, зауважимо, що тимчасовий арешт є особливим видом тримання під вартою, який застосовується до особи, розшукуваної за вчинення злочину за межами України, до отримання запиту про видачу (екстрадицію). Відповідно до національного законодавства, строк застосування тимчасового арешту становить 40 діб. Разом з тим, слід підкреслити, що процесуальні аспекти здійснення екстрадиції урегульовані спеціальними двосторонніми договорами, які найбільш точно враховують особливості законодавства обох держав. Тому, строк застосування тимчасового арешту до особи, яка розшукується іноземною державою, може бути встановлений міжнародним договором України, а відповідно іншим, ніж це передбачено КПК України.

Список бібліографічних посилань: 1. Європейська конвенція про видачу правопорушників: від 13 груд. 1957 р. // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_033 (дата звернення: 02.10.2017). 2. Конвенція про

правову допомогу і правові відносини у цивільних, сімейних і кримінальних справах: від 22 січ. 1993 р. // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/997_009 (дата звернення: 02.10.2017). 3. Рамкове рішення Ради ЄС про європейський ордер на арешт і процедури передачі осіб між державами-членами: від 13 черв. 2002 р. № 2002/584/ПВД // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_b17 (дата звернення: 02.10.2017). 4. Договір між Україною та Федеративною Республікою Бразилія про видачу правопорушників: від 21 жовт. 2003 р. // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/076_013 (дата звернення: 02.10.2017). 5. Ухвала слідчого судді Білоцерківського міськрайонного суду Київської області від 21.08.2017, спр. № 357/9493/17 // Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/68381745> (дата звернення: 02.10.2017).

Одержано 04.10.2017

УДК 343. 13

Максим Сергійович ЦУЦКІРІДЗЕ,

кандидат юридичних наук,
заслужений юрист України,
заступник начальника Департаменту
забезпечення діяльності
Голови Національної поліції України

ЩОДО ОБЧИСЛЕННЯ СТРОКІВ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ ДО ПОВІДОМЛЕННЯ ОСОБИ ПРО ПІДОЗРУ

Під час сесійного засідання Верховної Ради України 3 жовтня 2017 року народними депутатами України прийнято в цілому проект Закону України «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів», реєстраційний № 6232 (далі – Закон).

Під час підготовки проекту до другого читання народним депутатом України А. С. Лозовим внесена поправку до Закону (№ 109), яка була підтримана Комітетом Верховної Ради України з питань правової політики та правосуддя, а в подальшому включена до редакції Закону, підтриманого депутатами Верховної Ради України. Зазначена поправка передбачає внесення змін до статті 219 КПК України, що зробить неможливим здійснення досудового розслідування до встановлення особи ймовірного злочинця протягом строків давності притягнення до кримінальної відповідальності.

Так, прийнятим Законом передбачено внесення змін до статті 219 (Строки досудового розслідування) КПК України, відповідно до яких строк досудового розслідування обчислюється з моменту внесення відомостей про кримінальне правопорушення до ЄРДР до дня повідомлення особі про підозру та становить два місяці – у кримінальному провадженні щодо кримінального проступку, три місяці – щодо злочину невеликої або середньої тяжкості, шість місяців – щодо тяжкого або особливо тяжкого злочину.

Згідно зі змінами, унесеними до статті 284 (Закриття кримінального провадження та провадження щодо юридичної особи) КПК України, слідчий, прокурор зобов'язані закрити кримінальне провадження, коли строк досудового розслідування, визначений у статті 219 КПК України, закінчився, та жодну особу не було повідомлено про підозру.

У разі набрання чинності цим законопроектом на практиці виникне ситуація, за якої досудове розслідування про нерозкритий злочин невеликої або середньої тяжкості, незалежно від наявності складу злочину в діях винної особи, не зможе тривати більше шести місяців після початку розслідування (з урахуванням тримісячного строку продовження досудового розслідування слідчим суддею) та підлягатиме обов'язковому закриттю. Для нерозкритих тяжких та особливо тяжких злочинів максимальний строк розслідування становитиме дванадцять місяців (з урахуванням шестимісячного строку продовження досудового розслідування).